

**Kendelse
i
Faglig Voldgift
(FV 2016-0142)**

Fagligt Fælles Forbund

mod

**Dansk Byggeri
for PV Greve A/S**

Afsagt den 20. april 2018

1. Indledning

PV Greve A/S blev stiftet i 2014 af Greve Kommune og Arkil A/S, som hver ejer 50 % af aktiekapitalen. Selskabet har siden den 1. juli 2014 drevet virksomhed inden for vejserviceområdet med udgangspunkt i det hidtidige Greve Park og Vej. Selskabet driver også virksomhed uden for Greve Kommune. Denne sag angår dog alene virksomheden i Greve Kommune. Parterne er uenige om, hvorvidt virksomheden har overholdt de overenskomstmæssige bestemmelser om velfærdsforanstaltninger, jf. Bygge- og Anlægsoverenskomsten (2014-2017) § 29 for så vidt angår toilet- og spisefaciliteter.

Tvisten er indbragt for en faglig voldgiftsret med Ivan Bak og Tonny Holm (udpeget af Fagligt Fælles Forbund – 3F) samt Anja Bülow Jensen og Henrik Olsen (udpeget af Dansk Byggeri) som medlemmer og med undertegnede fhv. højesteretspræsident Poul Søgaard som opmand.

Voldgiftsforhandling er afholdt den 9. april 2018. Sagen blev procederet af advokat Ulrik Mayland for Fagligt Fælles Forbund og advokat Thorsten Wilstrup for Dansk Byggeri.

2. Parternes påstande

Klager, Fagligt Fælles Forbund, har under voldgiftsforhandlingen nedlagt følgende påstande:

PV Greve A/S tilpligtes at anerkende, at virksomheden fra den 6. juli 2015 og frem ikke har gennemført behørlige velfærdsforanstaltninger, jf. Bygge- og Anlægsoverenskomsten (2014-2017) § 29, til medarbejdere, som udfører deres arbejde geografisk i Greve Kommune, idet PV Greve A/S ikke har stillet passende toilet- og spisefaciliteter til rådighed for medarbejderne.

PV Greve A/S tilpligtes at anerkende, at virksomheden er forpligtet til at betale skurpenge – skurpengesats 1, til medarbejdere, der har udført deres arbejde geografisk i Greve Kommune fra den 6. juli 2015, subsidiært fra den 7. september 2015, og frem, dog ikke for perioden 24. marts 2017-1. november 2017.

Klager har frafaldet en i klageskriftet nedlagt betalingspåstand, idet de konkrete krav i givet fald efterfølgende ønskes behandlet fagretligt.

Indklagede, Dansk Byggeri for PV Greve A/S, har nedlagt påstand om frifindelse.

3. Sagens oplysninger

Ved brev af 12. juni 2015 til 3F Køge Bugt meddelte PV Greve, at virksomhedens timelønnede medarbejdere fremadrettet skulle møde på arbejdsstedet, og at afholdelse og pauser skulle foregå i bilen. I brevet hedder det endvidere bl.a.:

”Alle biler bliver gennemgået for at sikre at de lever op til gældende regler.

Reglerne implementeres løbende i takt med at bilerne vurderes at opfylde gældende regler.

Generelt indkøbes der til alle:

- *Køleboks til opbevaring af mad og drikkevarer*

- Vanddunk med tappehane samt sæbe til vask af hænder
- Vådservietter

- Lukket plastboks til opbevaring af værnemidler
- Engangskedeldragter til brug ved særligt tilsudsende arbejde
- Billeje produkter til renholdelse af spiseplads samt omgivelser

Herudover tilbydes der:

- Spiseplade til brug ved afholdelse af pause i bilen
- Kedeldragt som skiftetøj
- Mulighed for at tørre tøj på Svejsegangen 1
- Mulighed for at vaske særligt tilsudsset arbejdstøj på Svejsegangen 1

Med hensyn til toiletbesøg, udarbejdes der en liste over toiletter med offentlig adgang. Det er også muligt at benytte toiletfaciliteter på Svejsegangen, men det indskræpes at medarbejderen til enhver tid skal vælge det nærmest anviste toilet.

Med disse tiltag mener vi at vi lever op til Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1516 og der vil derfor ikke blive udbetalt skurpenge efter § 29."

Med brevet fulgte en af PV Greve udarbejdet liste over offentlige toiletter i Greve Kommune. Listen omfattede bl.a. Greve og Hundige stationer, flere tankstationer, idrætscentre og biblioteker. Også det hidtidige samlingssted, Svejsegangen 1, Karlslunde, var med på listen.

Det er oplyst, at de ændrede regler trådte i kraft den 6. juli 2015, og det er ubestridt, at de i brevet nævnte effekter da var installeret i bilerne, henholdsvis tilbudt.

Indtil da havde medarbejderne kunnet indtage deres frokost på samlingsstedet Svejsevungen 1 og ligeledes benytte toiletfaciliteterne der.

På forbundets foranledning afholdtes den 14. juli 2015 et orienteringsmøde med deltagelse af repræsentanter for 3F Køge Bugt, Dansk Byggeri, virksomheden og medarbejderne. På mødet drøftedes omklædnings-, spise-, bad- og toiletfaciliteter. Af referatet fremgår, at der var enighed om, at der var tale om skiftende arbejdssteder, og at arbejdet var omfattet af bestemmelserne om velfærdsforanstaltninger i bekendtgørelsen om skiftende arbejdssteder. Det er endvidere anført, at "AT-meddelelse nr. 1.03.1 er gældende".

Der blev afholdt mæglingsmøde den 7. september 2015. I referatet heraf er det anført, at parterne var enige om, at "referatet af den 14. juli 2015 i sin helhed er gældende". Forbundsrepræsentanterne bemærkede, at tillidsmanden på et møde den 10. juni 2015 mundtligt havde gjort opmærksom på, at medarbejderne krævede skurpenge. Forbundet krævede derfor betaling af skurpenge fra den 10. juni 2015. Virksomheden tog forbehold heroverfor, men i tilfælde af, at der skulle betales skurpenge, kunne det tidligst være fra den 6. juli 2015, hvor de nye vilkår trådte i kraft.

I referatet af en organisationsmægling den 16. november 2015 blev det igen præciseret, at sagen omhandler arbejde af max. 3 arbejdsdage eller 6 manddage. Det blev aftalt, at Arbejdstilsynet skulle vurdere velfærdsforanstaltningerne på den enkelte vogntype, herunder toilet, bad og omklædning, og indenfor de enkelte faggrupper: kloak, asfalt, gartner og vedligehold. Arbejdstilsynet kunne imidlertid ikke påtage sig opgaven, og parterne enedes i stedet for at bede COWI om at foretage vurderingen.

I COWIs rapport af 3. februar 2016 er det anført, at formålet har været at sætte fokus på to delelementer:

- 1) Vurdering af hvorvidt aktuelle arbejdsopgaver tilknyttet bilerne betragtes som arbejde af stærkt tilsmudsende karakter.
- 2) Vurdering af de fysiske forhold omkring indretning af spiseplads i bil og en samlet konklusion over arbejdsmiljømæssige opmærksomhedspunkter, når spisepauser påbydes at afholdes "på farten".

I rapportens overordnede konklusion (punkt 5.1) hedder det bl.a.:

"Arbejdsopgaverne hos PV Greve A/S er af meget forskellig art og det er ikke muligt at give en ensartet karakteristik af opgaverne i forhold til graden af smudsighed.

Fem delopgaver er vurderet til at kunne falde inden for bekendtgørelsens definition af stærkt tilsmudsende arbejde: ...

- *Renovationsarbejde – i de tilfælde, hvor der sker brud på affaldsposen eller posen er utæt. ...*
- *Reparation af kloakledninger og arbejde i forurennet jord, hvor kloakbekendtgørelsen træder i kraft ...*
- *Asfaltarbejde, hvor der opstår hudkontakt til asfaltmaterialet ...*
- *Oprensning af regnvandsbrønde – i de tilfælde, hvor der skal hentes slam eller brudede af ødelagte brønddæksler direkte i brønden med skovl og spand og tilsmudsning af tøj, sko og hud risikeres ...*
- *Kratrydning – i de særlige tilfælde, hvor der arbejdes med buskrydder og der sker spredning af mikropartikler af organisk materiale (plantesaft af bjørneklo, svampesporer samt døde dyr, ekskrementer fra mennesker/dyr) ...*

...

- *Offentlige eller anviste toiletter benyttes kun, når procedurer følges i hensyn til at undgå spredningen af smittefare og eksponering for sundhedsskadelige stoffer.*

Rapporten indeholder dernæst en nærmere gennemgang af de enkelte arbejdsopgaver med en række arbejdsmiljømæssige kommentarer og anbefalinger til udførelsen af arbejdsopgaverne.

Om brug af førerkabinen som spiseplads anføres:

"Førerkabinen kan indrettes som spiseplads for ansatte, der ikke har stærkt tilsmudsende arbejde, forudsat, at der er rent og ryddeligt.

Termobox er tilsluttet strømudtag ved midtersæde og passagersæde benyttes under spisning. Spiseplade er udleveret, men opleves ikke praktisk mulig at anvende i kabinen pga. størrelsen. Der kan strømme luft fra bagagerum ind i førerkabinen. Når bagagerum benyttes til affaldssække med organisk affald risikerer førerkabine at blive forurennet.

Opmærksomhedspunkter:

- ...
- *Spiseplade fås i mange udgaver. Overvej en mindre model, der ikke fylder så meget, men som kan ligge i skødet og tilpasses underlaget.*
- ...
- *Førerkabinen skal til stadighed holdes ren og ryddelig.*
- ...”

For så vidt angår bilen, der benyttes af den medarbejder, som er beskæftiget med asfaltarbejde, er det om indretning i forhold til brug af førerkabine som spiseplads anført:

”I forhold til asfaltarbejde – der typisk betragtes som stærkt tilsmudsende arbejde – kræves særlig opmærksomhed, hvis fx spisning og omklædning skal kunne foregå i førerkabinen. Det nødvendiggør særlig fokus på renhold og ryddelighed og afgrænsning mellem rene og urene områder. Normalt vil det betyde, at der adskilt fra den øvrige førerkabine skal være et særligt aflukke, indrettet til dette formål, som endvidere skal kunne opvarmes.

..

Opmærksomhedspunkter:

- *Ved stærk tilsmudsning kan ikke henvises til at spise i transportmidlet, medmindre der indrettes med særlig spiseplads ...*
- ...”

For så vidt angår en bil, der benyttes af to personer ad gangen, er om indretning i forhold til brug af førerkabine som spiseplads anført:

”Førerkabine kan indrettes som spiseplads for ansatte, der ikke har stærkt tilsmudsende arbejde, forudsat at der er rent og ryddeligt.

Førersæde kan ikke accepteres som spiseplads, idet rattet vil genere muligheden for at spise ved ”bordpladen”. Derimod kan passagersædet benyttes.

...

Opmærksomhedspunkter:

- *Der er kun en spiseplads i bilen, hvorfor to medarbejdere ikke kan spise samtidig.*
- ...”

På et organisationsmøde den 19. juli 2016, der var en genoptagelse af organisationsmødet den 16. november 2015, blev der indgået forlig om, at den medarbejder, som beskæftigede sig med asfaltarbejde, var berettiget til skurpenge 11.557,50 kr., svarende til 201 dage á 57,50 kr. Det blev endvidere aftalt, at Svejsegangen 1 skulle være udgangspunktet for velfærdsforhold for så vidt angår asfaltarbejde.

4. Forklaringer

Under voldgiftsforhandlingen blev der afgivet forklaring af A, B, C, D og E.

A har forklaret bl.a., at han er arbejdsmiljørepræsentant i PV Greve. Forud for PV Greves overtagelse af park- og vejarbejdet var han fra år 2000 ansat i Greve Kommune. Da var der adgang til at benytte kantinen på Svejsegangen 1 til frokostpause og benytte toiletfaciliteterne der. Der var yderligere to samlingspladser i kommunen, som kunne benyttes. Efter overgangen til PV Greve skete der løbende overgang til andre faciliteter og ændring af mødested fra samlingspladsen til dagens første arbejdssted i takt med erhvervelsen af flere firmabiler.

Han mener ikke at have deltaget i mødet den 10. juni 2015 og husker ikke at have fået referat af, hvad der blev sagt på mødet. Ifølge den daværende tillidsrepræsentant havde medarbejderne indbyrdes drøftet spørgsmålet om skurpenge. Medarbejderne afventede, hvad tillidsrepræsentanten kunne få ud af det.

Han arbejder selv med asfalt og har ikke fuldt kendskab til de andre arbejdsområder. Han har nogle få opgaver uden for Greve Kommune, måske 6-8 gange om året. Et par af de øvrige medarbejdere kommer også ind imellem på arbejdsopgaver uden for kommunen. Han benytter selv især faciliteterne, herunder toiletadgang, på Svejsegangen 1. Kollegerne har fået udleveret forskellige effekter med henblik på spise-pauser i bilerne, og de benytter nærmeste offentlige toilet. De er mellem 15 og 20 ansatte til at udføre PV Greves arbejde i Greve Kommune.

B, der er gruppeformand for Byg og Grøn Gruppe i 3F Køge Bugt, har forklaret bl.a., at han og nogle kolleger har efterprøvet den liste over offentlige toiletter, som var vedhæftet PV Greves brev af 12. juni 2015. Nogle af toiletterne kunne de ikke finde ud fra beskrivelsen, for andre var der ikke indgået aftale om PV Greves medarbejders brug af toiletterne, og nogle kunne ikke benyttes. En af de nævnte tankstationer var nedlagt. Han har ingen bemærkninger til den mere detaljerede oversigt over de tilgængelige toiletter, som er fremlagt med indklagedes duplik.

C har forklaret bl.a., at han siden 1. december 2014 har været direktør i PV Greve, som arbejder med anlægsgartnervirksomhed samt vej- og grøn service. Virksomheden har ca. 35 ansatte inkl. administrative medarbejdere og medarbejdere, der udfører samme slags arbejde for virksomheden i Nordsjælland og på Bornholm. Arbejdet fordeles af de tre entreprenører, dog har flere af medarbejderne faste opgavetyper. Bortset fra asfaltarbejdet er ingen af arbejdsopgaverne efter hans opfattelse særligt tilsmudsende. De fleste af medarbejderne arbejder 37 timer om ugen og har mødetider mellem 5.30 og 7.00; fredag er en kort arbejdsdag.

Grunden til, at virksomheden sendte brevet af 12. juni 2015 til 3F Køge Bugt, var dels et ønske om at indrette arbejdsgangene som andre steder i Arkil-koncernen, der beskæftigede sig med tilsvarende arbejdsopgaver, dels at høste en effektiviseringsgevinst. Det blev derfor bestemt, at medarbejderne skulle have firmabil og møde om morgenen på dagens første arbejdssted i stedet for at møde på et samlingssted og derfra køre til arbejdsstedet, og at bilerne skulle indrettes som i Arkil Vejservice, således at spisepauser kunne holdes i bilerne. Virksomheden har ikke indgået aftale med de enkelte steder på listen over de offentlige toiletter i Greve Kommune. PV Greve har dog selv vedligeholdelsen af de offentlige toiletter i kommunen, så de kan i hvert fald benyttes. Han har i øvrigt henvist til en detaljeret fortegnelse over de offentligt tilgængelige toiletter i kommunen med angivelse af præcis adresse og åbningstider. Denne fortegnelse er fremlagt med indklagedes duplik og er udarbejdet 1-1½ år forud for voldgiftsforhandlingen.

De ændrede regler for afholdelse af pauser og for toiletbesøg har givet den ønskede effektiviseringsgevinst. Han har herved henvist til en fremlagt beregning af effektivitetsforøgelsen.

Han henvendte sig til COWI, da Arbejdstilsynet ikke kunne påtage sig opgaven med at gennemgå arbejdsbilerne og arbejdsopgaverne. COWIs rapport blev gennemgået af rapportens forfatter, D, på et møde med repræsentanter for Dansk Byggeri, 3F Forbundet, virksomheden og medarbejderne den 26. maj 2016. D tilkendegav, at bilerne var korrekt indrettet, og ingen sagde noget om, at bilerne ikke kunne benyttes som spisested. Arbejdstilsynet har været på inspektion i august 2015 og i september 2016 uden at have anmærkninger om brugen af bilerne som spisested eller om benyttelse af offentligt tilgængelige toiletter. Han har ikke hørt klager fra medarbejderne over, at de ikke har kunnet finde toiletterne. Han har ikke forbudt dem at benytte toiletfaciliteterne på Svejsegangen 1, men har bedt dem om at benytte nærmeste tilgængelige toilet, herunder Svejsegangen 1, når det var nærmest.

D har forklaret bl.a., at hun er uddannet ergoterapeut og arbejder som arbejdsmiljøkonsulent. Indtil februar 2018 var hun ansat i COWI, og hun har udarbejdet den omhandlede rapport af 3. februar 2016. Hun redegjorde nærmere for formålet med sin undersøgelse som beskrevet i rapporten og for den anvendte metode. Som nævnt i rapporten er der 5 arbejdsopgaver, som kan have snitflader til stærkt tilsmudsede arbejder. Det udstyr, der var udleveret til medarbejderne, gav mulighed for, at medarbejderne kunne holde sig rene. På mødet den 26. maj 2016 gennemgik hun rapporten, og der blev bl.a. talt om, hvad der var stærkt tilsmudsede arbejder.

E har forklaret bl.a., at han er entrepriseder i PV Greve. Tidligere var han ansat i Park og Vej i Greve Kommune. Han er arbejdsleder for anlægssjakket, hvor de normalt kører to medarbejdere i én bil. Han har lavet en særlig aftale med dem med hensyn til afholdelse af pauser. Han har ikke hørt noget fra dem om krav på skurpenge.

5. Retsgrundlag

Overenskomsten

I Bygge- og Anlægsoverenskomsten (2014-2017) mellem Fagligt Fælles Forbund og Dansk Byggeri hedder det bl.a.:

”§ 29 Velfærdsforanstaltninger – ikke-permanente arbejdspladser

...

11. Såfremt arbejdets varighed er max. 3 arbejdsdage eller 6 manddage og virksomheden ikke stiller passende toilet- og spisefaciliteter til rådighed, kan medarbejderne kræve skurpengesats 1.

...

12. Skurpengesats 1 udgør pr. mand pr. dag kr. 57,50

...”

I Bygge- og Anlægsoverenskomsten 2017 er disse bestemmelser gentaget i § 31, stk. 11 og 12.

Bekendtgørelsen

Der er enighed om, at det arbejde, som denne sag handler om, er omfattet af beskrivelsen ”arbejdets varighed er max. 3 arbejdsdage eller 6 manddage”. For dette arbejde gælder kapitel 4 om ”Velfærdsforanstaltninger” i Bekendtgørelse nr. 290 af 5. maj 1993 om skiftende arbejdssteders indretning, udstedt af Beskæftigelsesministeriet med hjemmel i arbejdsmiljøloven. I kapitel 4 hedder der bl.a.:

”§ 10. Arbejdsgiveren skal sørge for, at den ansatte under arbejdet har adgang til

- toilet,
- passende spiseplads, hvis der er spisepauser under arbejdet,
- ...

§ 11. Adgang til faciliteterne, der kræves ifølge § 10, skal etableres på en af følgende måder eller en kombination heraf, jf. dog § 12:

- 1) Faciliteterne findes eller etableres på arbejdsstedet eller i umiddelbar nærhed af dette, forsvarligt indrettet i egnede lokaler, der er til rådighed under arbejdet.
- 2) Faciliteterne etableres på arbejdsstedet i skurvogne eller andre flytbare enheder, der er egnede og forsvarligt indrettede ...
- 3) Faciliteterne findes til rådighed på et af arbejdsgiveren etableret samlingssted, udgangssted eller lignende ...

...

§ 12. Hvis de i § 11 nævnte måder ikke er anvendelige, f.eks. fordi arbejdet består i eller er forbundet med transport over større afstande, eller det ikke er hensigtsmæssigt at benytte et samlingssted, skal arbejdsgiveren sikre sig, at den ansatte har adgang til de i § 10 krævede faciliteter på anden rimelig og forsvarlig måde. Det kan f.eks. ske ved passende ophold på egnede steder eller ved brug af transportmidlet, forudsat dette er egnet hertil.

...”

Arbejdstilsynets meddelelse

I Arbejdstilsynets meddelelse nr. 1.03.1, udstedt i november 1998, hedder det bl.a.:

”Baggrund

- Bekendtgørelse om skiftende arbejdssteders indretning.

Denne AT-meddelelse oplyser om arbejdsmiljølovgivningens regler om velfærdsforanstaltninger ved skiftende arbejdssteder.

...

Generelt

Arbejdsgiveren skal sørge for, at den ansatte under arbejdet har adgang til

- toilet
- håndvask
- spiseplads (hvis der holdes spisepauser)
- ...

...

Indretningsmuligheder

Arbejdsgiveren skal sikre sig, at der er velfærdsfaciliteter til rådighed under arbejdet

Som hovedregel skal velfærdsforanstaltningerne etableres på én af følgende tre måder, eller en kombination af disse:

Egnede lokaler

Velfærdsforanstaltningerne findes eller etableres på eller i umiddelbar nærhed af arbejdsstedet. De skal være forsvarligt indrettede i egnede lokaler, som er til rådighed under arbejdet.

...

Skurvogne

Velfærdsforanstaltningerne etableres på arbejdsstedet i skurvogne eller andre flytbare enheder, som er egnede og forsvarligt indrettede.

...

Samlingssted

Velfærdsforanstaltningerne findes eller etableres på et samlingssted eller udgangssted ...

...

Indretningsmuligheder, undtagelse fra hovedreglen

Der vil være nogle tilfælde, hvor det ikke kan lade sig gøre at anvende en af de tre måder. Det kan fx være, fordi arbejdet består i eller er forbundet med transport over store afstande, eller det kan være, fordi det ikke er hensigtsmæssigt at benytte et samlingssted.

I de tilfælde skal arbejdsgiveren sikre sig, at den ansatte har adgang til de krævede faciliteter på anden rimelig og forsvarlig måde. Faciliteterne kan i disse tilfælde stilles til rådighed ved passende ophold på egnede steder, eller ved brug af transportmidlet, hvis det er indrettet og egnet hertil.

...

Stærkt tilsmudsende arbejde

Ved stærkt tilsmudsende arbejde forstås arbejde, der

- er meget støvende eller på anden måde stærkt tilsmudsende
- medfører risiko for forurening med materialer, der kan være smittefarlige
- medfører fare for at komme i berøring med stoffer og materialer, som det af hensyn til sikkerhed og sundhed er vigtigt at få fjernet fra huden eller hindre spredning af, samt
- udsætter den ansatte for høje temperaturer eller er forbundet med stor fysisk anstrengelse.

...

Toilet

Der skal altid være adgang til toilet. Toilet skal anvises inden for passende transporttid (ca. 10 minutter).

...

Hvor det på grund af arbejdets art, fx for ansatte, der kører over lange afstande, ikke er muligt/hensigtsmæssigt at benytte toilet i lokaler på eller i umiddelbar nærhed af arbejdsstedet, i skurvogn eller på samlingssted, jf. afsnit om indretningsmuligheder, eller hvor afstanden til toilet overstiger ca. 10 minutters transporttid, kan de ansatte henvises til at bruge offentligt toilet (adgang direkte fra offentlig vej) eller publikumstoilet (beregnet til kunder i supermarked, gæster i cafeteria mv.), dog forudsat, at arbejdsgiveren sikrer sig samt fører kontrol med, at de er af en forsvarlig hygiejnisk standard.

...

Ansatte, der arbejder med materialer, der kan være smittefarlige, herunder smittefarligt biologisk materiale, eller med stoffer og materialer, som det af hensyn til sikkerhed og sundhed er vigtigt at undgå spredning af, kan ikke henvises til at bruge offentlige toiletter eller publikumstoiletter på grund af risikoen for, at andre ansatte, fx rengøringspersonale, kan blive udsat for den sundhedsskadelige forurening.

...

Spiseplads

Hvis der er spisepauser under arbejdet, skal der anvises passende spiseplads.

Ansatte, der ikke har stærkt tilsmudsede arbejder, fx chauffører, leverandører og lignende, kan henvises til at benytte transportmidlet, dog under forudsætning af, at det er rent og ryddeligt og indrettet med spisefaciliteter (termobeholder til opbevaring af mad og drikke og en bordplade).

Førersædet kan ikke accepteres, idet rattet vil genere muligheden for at spise ved "bordpladen". Derimod kan passagersædet benyttes ...

Ansatte, der har stærkt tilsmudsede arbejder, kan ikke henvises til at spise i transportmidlet, medmindre transportmidlet er indrettet med særlig spiseplads ...

..."

6. Parternes argumentation

Klager har til støtte for sine påstande overordnet gjort gældende, at PV Greve fra den 6. juli 2015 og frem ikke har stillet passende toilet- og spisefaciliteter til rådighed for medarbejderne, som udfører deres arbejde geografisk i Greve Kommune. Parterne er enige om, at bekendtgørelse nr. 290 af 5. maj 1993 er gældende og regulerer forholdet i den foreliggende sag. Endvidere er AT-meddelelse nr. 1.03.1 gældende og regulerer ligeledes forholdet i sagen; dette har indklagede bindende tilsluttet sig, jf. referatet af orienteringsmødet den 14. juli 2015 og referatet af mæglingmødet den 7. september 2015.

PV Greve har ikke opfyldt kravet i overenskomstens § 29, stk. 11, om at stille passende toilet- og spisefaciliteter til rådighed for medarbejderne. Dette skulle være sket i overensstemmelse med hovedreglen i § 11 i bekendtgørelse nr. 290 af 5. maj 1993, jf. AT-meddelelse nr. 1.03.1, nemlig ved etablering af faciliteterne i egnede lokaler på eller nær arbejdsstedet, ved skurvogn eller lignende eller på et samlingssted, eventuelt en kombination af disse. Indklagede har ikke dokumenteret, at det ikke har kunnet lade sig gøre at etablere

eller anvende sådanne toilet- og spisefaciliteter. Indklagede har således ikke løftet sin bevisbyrde for, at det ikke skulle være hensigtsmæssigt at benytte et samlingssted, jf. bekendtgørelsens § 12 og den uddybende AT-meddelelse om undtagelsesmuligheden. Den omstændighed, at der måtte være en beskedent tidsmæssig besparelse ved at følge indklagedes anvisninger, hvilket bestrides, kan ikke begrunde en fravigelse af hovedreglen.

Hvis indklagede anses at have løftet bevisbyrden for, at det ikke er hensigtsmæssigt i bekendtgørelsens forstand at benytte et samlingssted, gøres det gældende, at indklagede ikke har iagttaget sin forpligtelse til at sikre sig, at de ansatte har adgang til de krævede faciliteter på anden rimelig og forsvarlig måde, og indklagede har derfor ikke stillet passende toiletfaciliteter til rådighed.

Det fremgår af COWI-rapporten, at der i fem arbejdsopgaver – ud over asfaltarbejdet – er risiko for stærkt tilsmudsende arbejde. Medarbejdere, der beskæftiger sig med sådanne arbejdsopgaver, kan allerede derfor ikke henvises til at benytte offentligt tilgængelige toiletter eller til at afvikle spisepause i bilerne.

Skurpenge kræves fra den 6. juli 2015, hvor de nye retningslinjer trådte i kraft, subsidiært fra den 7. september 2015, hvor det mundtlige krav om skurpenge blev nedskrevet i referatet af mæglingsmødet.

Indklagede har til støtte for sin påstand overordnet gjort gældende, at virksomheden har stillet passende toilet- og spisefaciliteter til rådighed for medarbejderne i overensstemmelse med Bygge- og Anlægsoverenskomstens § 29, stk. 11 (2014-2017). Om kravet om ”passende toilet- og spisefaciliteter” er opfyldt, skal bedømmes i overensstemmelse med Bekendtgørelse nr. 290 af 5. maj 1993 om skiftende arbejdssteders indretning, og det gøres gældende, at betingelserne i bekendtgørelsens § 12 er opfyldt.

Efter arbejdets karakter er de måder, der er nævnt i bekendtgørelsens § 11, stk. 1, nr. 1 og 2, ikke relevante. Virksomheden har fundet, at det ikke er hensigtsmæssigt at benytte et samlingssted. Det følger af virksomhedens ledelsesret, at den er berettiget til at foretage denne hensigtsmæssighedsvurdering, og der er ikke grundlag for at anfægte virksomhedens vurdering. Klager har endvidere ikke godtgjort, at de anviste toilet- og spisefaciliteter ikke er rimelige og forsvarlige og dermed passende. At faciliteterne er passende, bestyrkes af COWIs rapport.

AT-meddelelse nr. 1.03.1 er ikke en del af overenskomsten og har derfor ikke selvstændig betydning for bedømmelsen af, om virksomheden har stillet passende toilet- og spisefaciliteter til rådighed.

Virksomhedens formål med at anvise medarbejderne til at anvende nærmeste offentligt tilgængelige toilet og at benytte bilen som spiseplads er dels at danne fælles og ensartede regler for alle medarbejdere på samme måde som i Arkil-koncernen, dels at effektivisere driften ved at sikre en optimal ressourceudnyttelse. Det er saglige og rimelige hensyn.

Virksomheden har ikke besluttet, at medarbejderne ikke længere må benytte det tidligere samlingssted på Svejsegangen 1. Denne adresse er medtaget på listen over de tilgængelige toiletter og kan benyttes, når det er nærmeste toilet. Den medarbejder, der arbejder med asfalt, som anses som stærkt tilsmudsende, kan som hidtil benytte Svejsegangen 1 som toilet- og spisefacilitet. Det samme vil gælde i de tilfælde, hvor andre medarbejdere undtagelsesvis måtte være udsat for stærkt tilsmudsende arbejde.

Virksomheden har således gennemført de nødvendige velfærdsforanstaltninger, og der er derfor ikke grundlag for et krav om skurpenge ud over de skurpenge, der forligsmæssigt er udbetalt til den medarbejder, der udfører asfaltarbejde.

7. Opmandens bemærkninger og afgørelse

Der har ikke mellem de af parterne valgte medlemmer af voldgiftsretten kunnet opnås enighed om eller flertal for en afgørelse. Afgørelsen træffes derfor af opmanden, som udtaler:

Der er enighed om, at det arbejde, som udføres af de medarbejdere, denne sag angår, er omfattet af Bygge- og Anlægsoverenskomsten (2014-2017) § 29, stk. 11 – svarende til 2017-overenskomstens § 31, stk. 11 – om arbejde med en varighed af max. 3 dage eller 6 manddage. Efter denne bestemmelse kan medarbejderne kræve skurpenge, hvis virksomheden ikke stiller passende toilet- og spisefaciliteter til rådighed.

Der er endvidere enighed om, at bedømmelsen af, om der er stillet passende toilet- og spisefaciliteter til rådighed skal foretages i overensstemmelse med kapitel 4 om velfærdsforanstaltninger i Bekendtgørelse nr. 290 af 5. maj 1993 om skiftende arbejdssteders indretning.

Efter bekendtgørelsens § 11, stk. 1, skal adgangen til bl.a. toilet- og spisefaciliteter etableres på en af de tre måder, der er nævnt i bestemmelsen, eller ved en kombination heraf. De to af måderne – faciliteterne findes eller etableres på arbejdsstedet eller i umiddelbar nærhed af dette (nr. 1) og etablering af skurvogne eller andre flytbare enheder (nr. 2) – er på grund af arbejdets karakter ikke relevante muligheder og er da heller ikke særskilt påberåbt som muligheder. Mulighed nr. 3 – et samlingssted, udgangssted eller lignende – kunne derimod være en relevant mulighed. Toilet- og spisefaciliteterne på samlingsstedet Svejsegangen 1 har da også tidligere været benyttet af medarbejderne.

Bekendtgørelsens § 12 omhandler bl.a. den situation, at det ikke er hensigtsmæssigt at benytte et samlingssted. I så fald skal arbejdsgiveren sikre sig, at den ansatte på rimelig og forsvarlig måde bl.a. har adgang til toilet og til passende spiseplads, hvis der er spisepauser under arbejdet. Om det er hensigtsmæssigt eller ikke hensigtsmæssigt at anvende et samlingssted, beror på en vurdering, som arbejdsgiveren i overensstemmelse med ledelsesretten er berettiget til at foretage. Det må forudsættes, at en beslutning om ikke at anvende et samlingssted er saglig, herunder træffes på et sagligt grundlag. I den foreliggende sag har virksomheden begrundet beslutningen om ikke længere at anvende et samlingssted med bl.a. effektivitetshensyn, og direktør C har forklaret, at der er opnået en effektivitetsforbedring efter de foretagne ændringer af toilet- og spisefaciliteter. Klager har heroverfor ikke godtgjort, at virksomhedens beslutning om hensigtsmæssigheden af placeringen af toilet- og spisefaciliteter hviler på et usagligt grundlag eller i øvrigt er usaglig.

Spørgsmålet er herefter, om de anviste toilet- og spisefaciliteter er passende.

Hvad angår spisefaciliteterne, kan det lægges til grund, at der til medarbejderne er udleveret de effekter, der ifølge brevet af 12. juni 2015 fra virksomheden til 3F Køge Bugt ville blive indkøbt til alle, og at der er udleveret eller tilbudt spiseplade til alle. Disse spisefaciliteter må anses for passende, hvilket også er forudsat i COWIs rapport, der henviser til bl.a. bekendtgørelse nr. 290 af 5. maj 1993 og AT-meddelelse nr. 1.03.1.

Hvad angår toiletfaciliteterne må det som udgangspunkt antages, at toiletter, hvortil der er offentlig adgang, generelt kan anses for at være egnede til at opfylde kravet ifølge bekendtgørelsens § 12. Der er ikke fremkommet noget under sagens behandling, som giver grundlag for at fravige dette udgangspunkt for så vidt angår de anviste toiletmuligheder. Det kan ikke føre til andet resultat, at en af de anviste servicestationer angiveligt er nedlagt. Det kan heller ikke føre til andet resultat, at virksomheden ikke har indgået særskilt aftale med ejerne af de af de anviste toiletter, som ikke er offentlige, men dog tilgængelige for almenheden. Det bemærkes, at virksomheden efter det oplyste selv står for renholdelsen af de offentlige toiletter, og der er ikke forelagt oplysninger om, at de anviste toiletter eller nogle af disse ikke skulle have en passende standard.

For så vidt angår medarbejdere med særligt tilsmudsende arbejdsopgaver bemærkes, at medarbejderen, der beskæftiger sig med asfaltarbejde, kan benytte samlingsstedet på Svejsesgangen 1. De øvrige medarbejdere, der undtagelsesvis måtte have en arbejdsopgave, som er særligt tilsmudsende, kan efter virksomhedens udtrykkelige tilsagn i sådanne tilfælde ligeledes benytte faciliteterne på Svejsesgangen 1.

Efter det anførte finder opmanden, at virksomheden på rimelig og forsvarlig måde har stillet passende toilet- og spisefaciliteter til rådighed for medarbejderne, og indklagedes påstand om frifindelse tages derfor til følge.

Herefter bestemmes:

Indklagede, Dansk Byggeri for PV Greve A/S, frifindes.

Hver part bærer egne omkostninger og betaler halvdelen af udgiften til opmanden.

København, den 20. april 2018

Poul Søgaard